

"ТӨРИЙН БОЛОН АЛБАНЫ НУУЦЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ" ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ЗАРДЛЫН ТООЦООНЫ ТАЙЛАН

Монгол Улсын "Төрийн болон албаны нууцын тухай хууль" (2016 онд батлагдсан) нь төрийн болон албаны нууцыг хамгаалах эрх зүйн үндсийг тодорхойлж, хамгаалах үйл ажиллагааны санхүүжилтийг улсын төсөвт тусгахыг заажээ. Тодруулбал, тус хуулийн 8.1.2-т Засгийн газар "төрийн болон албаны нууцыг хамгаалахад чиглэсэн хөтөлбөр, төсөл, үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэхэд зарцуулах хөрөнгийг улсын төсөвт тусгаж батлах" үүрэгтэй байна. Мөн хуулийн 11.1.3-т иргэн, хуулийн этгээдийг нууц хамгаалахад урамшуулах мөнгөн урамшууллыг жил бүрийн төсөвт тусгахыг шаарддаг. 2025 оны улсын төсвийн тухай хууль (УИХ-аас 2024 оны 12 дугаар сард батлагдсан) нь нийт зардал 33.5 их наяд төгрөгийг (ДНБ-ий 35.2%) төлөвлөсөн ч, энэ хуультай шууд холбоотой тусгайлсан зардал тооцоог ил тод зарласан баримт байхгүй. Төсөвт нууц хамгаалалтын зардал нь ихэвчлэн Үндэсний аюулгүй байдал, батлан хамгаалах, тагнуулын байгууллагын (жишээ нь, Тагнуулын ерөнхий газар) урсгал зардалд (албан хаагчийн цалин, тоног төхөөрөмж, сургалт г.м.) багтдаг бөгөөд энэ нь улсын төсвийн 6 дугаар зүйлд заасан ерөнхийлөн захирагчдын зардалд нэгдэн ордог. Тодорхой тооцоог дараах байдлаар үзүүлнэ: Төсвийн ерөнхий бүтэц (2025 он)

- Нийт зардал: 33.5 их наяд төгрөг (алдагдалгүй, суурь тэнцэл ДНБ-ий 3.3% ашигтай).
- Урсгал зардал: Төсвийн ихэнх хэсэг (ойролцоогоор 80-85%) урсгалд (ажиллах хүч, үйл ажиллагаа) зарцуулагдана. Нууц хамгаалалт нь энэ ангилалд орно.
- Хөрөнгө оруулалт: 4-5 их наяд төгрөг (техник, тоног төхөөрөмж худалдан авахад ашиглагдаж болно).

Төсвийн ерөнхийлөн захирагч	Нийт зардал (сая төгрөгөөр)	Холбоотой байгууллага/зардал
Ерөнхий (Засгийн газар)	106,372.5	Нууц хамгаалах ний журам, хяналт шалгалтын 2023 оны 246, 247 дугаар тогтоол)-аар удирд хийгдэнэ.
Батлан хамгаалахын сайд	Тодорхойгүй (урсгалд багтана)	Цэргийн хамгаалалтын төхөөрөмж.
Тагнуулын ерөнхий газар	Тусгайлсан тооцоо байхгүй (нууц)	Хамгаалах арга хэрэг сургалт, урамшуулал.

Тооцооны үндэслэл ба таамаглал

- Шууд зардал: Хуульд заасан урамшуулал, хөтөлбөрийн хөрөнгө нь жилд хэдэн зуун сая төгрөгийн хэмжээнд байх магадлалтай (өмнөх жилүүдийн төсөвт адил төстэй зардал 50-200 сая төгрөгийн хүрээнд байсан). Гэвч 2025 оны төсөвт тусгайлан

заагаагүй тул улсын нийт урсгал зардлын 0.1-0.5% (ойролцоогоор 33-165 тэрбум төгрөг) байж болно – энэ нь батлан хамгаалах, аюулгүй байдлын салбарын хуваарилалтаас хамаарна.

- Хэрэгжүүлэх журам: Засгийн газрын 2023 оны 246 дугаар тогтоолоор батлагдсан "Төрийн болон албаны нууцыг хамгаалах нийтлэг журам" болон 247 дугаар тогтоолд хөрөнгө оруулалтыг төсөвт тусгахыг шаарддаг. 2025 онд энэ нь тоног төхөөрөмж (шифрлэлт, хадгалалт) худалдан авахад 10-50 тэрбум төгрөгийн хөрөнгө оруулалт шаардсан байх магадлалтай.

Өмнөх жилүүдийн харьцуулалт

Жил	Нийт төсөв зардал (их нэгж төгрөг)	Нууц хамгаалалтын ойролцоо зардал төгрөг)
2022	~18	~100-200 (батлан хамгаалах урсгал)
2023	~22	~150-250 (хөтөлбөрийн санхүүжилт)
2024	~30	~200-300 (аюулгүй байдлын салбар)
2025	33.5	Тооцоо: ~250-400 (урсгал + хөрөнгө)

Энэ тооцоо нь хууль тогтоомж, өмнөх чиг хандлагад үндэслэсэн таамаглал юм. Тодорхой тоон хэмжээг Тагнуулын ерөнхий газраас авах боломжтой.

Хуулийн төслийг баталснаар төсвөөс нэмэлт зардал гарахгүй бөгөөд дээрх тооцооллоос хол зөрөхгүй. Харин дараах эдийн засаг, нийгмийн ач холбогдолтой үр дүнг бий болгоно:

1. Эдийн засгийн тогтвортой байдал: Нууцын зэрэглэлээс хасагдсан гэрээнүүдийн ил тод байдал нь эдийн засгийн өсөлтийг дэмжиж, гадаад валютын ханшийн тогтвортой байдлыг хангаж, үнийн хэлбэлзлийг бууруулна.
2. Санхүүгийн эрсдэлийн бууралт: Төрийн нууцад хамааруулсан оффтейк гэрээнээс үүдэлтэй олон их наяд төгрөгийн хохирлын эрсдэл багасна.
3. Валютын хүртээмж: Оффтейк гэрээний нууцлалаас үүдэлтэй валютын хомсдол, ханшийн сулрал буурч, аж ахуйн нэгжүүдийн үйл ажиллагааны тогтвортой байдал сайжирна.
4. Шударга өрсөлдөөн: Төрийн нууцын нэрийдлээр бий болсон бизнесийн шударга бус өрсөлдөөн арилж, зах зээлийн ил тод байдал нэмэгдэнэ.
5. Хөрөнгө оруулалтын итгэл: Гадаадын хөрөнгө оруулагчдын итгэл өсөж, валютын урсгал нэмэгдэнэ. Энэ нь ажлын байр бий болгож, эдийн засагт эерэг нөлөө үзүүлнэ.
6. Иргэдийн амьжиргаа: Валютын ханш, өргөн хэрэглээний бараа, хүнсний үнийн тогтвортой байдал иргэдийн амьдралын чанарыг дээшлүүлнэ.
7. Түүхий эдийн боломж: Уул уурхайн салбарт түүхий эдийн үнийн супер циклийн боломжийг улс орны хөгжилд ашиглах нөхцөл бүрдэнэ.
8. Төгрөгийн ханш: Монгол төгрөгийн ханш чангарч, гадаад өрийн дарамт буурна.

9. Итгэлийн өсөлт: Эдийн засгийн тодорхой бус байдал, хямралын үед иргэд, бизнес, хөрөнгө оруулагчдын итгэл нэмэгдэнэ.
10. Мэдээллийн ил тод байдал: Төрийн нууцад хамаарахгүй мэдээллийн нууцлалыг хязгаарласнаар мэдээллийн хүртээмж, олон нийтийн хяналт сайжирч, иргэдийн мэдээлэл авах эрх хангагдана.
11. Авлигын бууралт: Авлига, албан тушаалын гэмт хэрэг багасна.
12. Зардлын хэмнэлт: Нууц мэдээлэл хадгалах, хамгаалах, ашиглахтай холбоотой зардал, хүнд суртал, цаг хугацааны алдагдал буурна.
13. Хуулийн хариуцлага: Төрийн нууцад хамаарахгүй мэдээллийг нууцалснаас үүдэх хуулийн хариуцлага, хүний эрхийн зөрчил, эрх чөлөөний хязгаарлалтын эрсдэл багасна.

-----oOo-----